

mű czélját elérje. Meg kell még jegyeznem a mű előnyére, hogy tizenöt könyomású táblán ezernél több ábrával van illusztrálva.

Mindezekből nyilván való, hogy Dr. *Chyzer* és *Kulczynski* tanár oly művet alkottak, a mely az európai pókokra vonatkozólag e században megjelent munkák legkiválóbbjai közé sorozandó

Abafi A. Lajos.

Különfélék.

Hypopta caestrum Hb. mint kártékony állat. A R. L. ezidei 3. füzetében jelent meg egy közlemény, mely szerint a *H. caestrum* hernyója szőlővenyigében is felnevelhető. Ezt nem akarom tagadásba hozni, de határozottan állíthatom, hogy a hernyó nálunk főleg a vad spárgán és csak kivételesen ennek művelés folytán túltengődő alakján, a közönséges ehető spárgán (*Asparagus officinalis*) él, még pedig főleg homokos talajon. Ez állítást példával illusztrálom. Régente Nógrádmegyei jobbágyi birtokán néhai *Frivaldszky Imre* spárgát tenyészttvén, nagy bosszúsággal vette észre, hogy összes spárgája fonyadt, hervadt, szóval pusztul. Kutatta ennek okát, és csakhamar rá is akadt; a *H. caestrum*nak nagyszámú hernyója teite tönkre a spárgát. A veszett fejszének nyelvéül legalább tanulmányozta a ritka állat biológáját. Szerinte a hernyó szintúgy mint a Psyche-hernyók, zsákban él, a mely belül selymes fehér szövedékkel ki van bélelve, kívül pedig apró göröngyöcskékkel van megrakva. Ez a zsák, a hernyó teljes kifejlésekor csaknem hüvelykujnyi hosszúságot és kisujnyi vastagságot ér el. Ebben a zsákban élvén, a hernyó a spárga gyökerét kívülről támadja meg s abból táplálkozik. Bábozódás czéljából a hernyó nem hagyja el zsákját, hanem abban bábozódik el. Mikor *Frivaldszky* erre a felfedezésre jutott, talált ugyan néhány bábót is, de legtöbbje kikelt már s az üres bábüvely félig kiállt; ily zsákot nekem is juttatott egy egész dobozzal.

Emich Gusztáv.

Hernyó-méreg. Általánosan elterjedt néphit, hogy minden hernyó mérges. Némely szőrös hernyóról tudva is van, hogy megérintése által és kivált, ha szőre a nyákhártyákat érinti, igen kellemetlen gyulladás keletkezhetik. Ennek okául azt mondják, hogy a csöves szőr hegye a bőr alá hatolván, ott letörik és külön mirigyből fakadó valadékot bocsát bele. Ama kísérletek azonban, melyeket újabban *Fabre J. H.* (*Souvenirs Entomologiques* 1897 V.) a búcsús pohók s egyéb lepke hernyóival tett, a hernyószőr hatását még más világításban is tüntetik fel. *Fabre* azt tapasztalta, hogy ezen hernyók sarából készült aether kivonat az ember bőrén azt a jellemző gyulladást idézi elő, a mely dagadással, viszketéssel stb.-vel jár. Kísérlete a következő volt: amaz aetherkivonatban áztatott ittatós papírt tett karjára s azt jól lekötve, egész éjjel rajta hagyta. Másodnapra a gyulladási daganat erősebbé lett s az izmokra is elhatott; a csöppökben való valadék is növekedett, s az égető viszketés

annyira fokozódott, hogy kénytelen volt, csillapító szert alkalmazni. Öt nap mulva csúf kinézésű fekély támadt Csak három hét mulva kezdett a gyulladás szünni, új bőr képződött, de a pirosság megmaradt; egy hónap mulva még érezte a viszketést, melyet az ágy melege fokozott. A pirosság csak három hónap mulva tűnt el végképen. Hasonló gyulladási tüneteket idéz elő — Fabre szerint — a búcsús pohók hernyó vére, valamint a szőr aetherikus kivonata is, míg maga a haj aetherben való áztatása után, már nem gyakorolta az előbbi hatást. A mérég mutatkozott továbbá ama nedvben is, melyet a bábból kikelt lepke kibocsát. Ezen megfigyelésekből azt következteti Fabre, hogy a mérég a szerves anyagváltozás hulladéki productuma, s úgy vélekedik, hogy a búcsús pohók hernyójának szőre, társaságban élén, a közös fészekben felhalmazott hulladék által külsőleg lesz megmérgezve. A többi mérges hernyók (*Porthesia chrysoorrhoea* stb.) szintén társaságban, élnek, míg egyenkint élők pl. az Arctiák hernyói, daczára erős szőrzetüknek és daczára annak, hogy saruk mérges, mégis ártalmatlanok. Ezzel szemben azonban felhozható, hogy számos, nem társas hernyó szőre, mint pl. a *Bombyx rubi* és *Lasiocampa potatoriae*, szintén viszketést idéznek elő. A fentirt hatással bíró maró anyag kiválasztása, Fabre szerint, minden hernyónál de egyéb rovarnál is megvan. Így a fiatal rózsabogár váladékában, a levéldarázs álczájában, tücskökben és sáskákban megtalálta ugyan azt a mérgeanyagot. Ugylátszik tehát, hogy itt általánosan elterjedt rovar méreggel van dolgunk s azt mondhatnók, hogy a tudomány ismét igazol régi néphitét. De azt is mondhatjuk, hogy ezzel halomra dől az a mindenféle „Schutz-“ és „Trutz“-theoria, a melyet feltaláltak annak magyarázatául, hogy a madár nem bántja az egyik hernyót „védő“ színénél fogva (mert nem látja), és nem bántja a másikat „dacz“-színénél fogva (mert fél tőle); jövőre e helyett azt mondhatjuk, a madár nem bántja a hernyót, mert ösztönszerűleg tudja, hogy az mérges. Egyébiránt nem rég megemlékeztünk egy lepkeevéssel pórul járt macskáról (R. L. IV. 199. 1.)

A magyarországi Hemipterák jegyzékét tartalmazza a kir. m. Természettudományi Társulat Fauna-Katalogusának legújabb füzeté, melynek előszavát, némi kihagyásokkal jelen füzetünk élén adjuk. Összesen 1540 fajt sorol fel a szerző Dr. Horváth Géza.

A hazai Apterák, a Hemipterák ez alrendjének jegyzékét *Kohaut Rezső* állította össze függelékül az előbb említett munkához. Összesen 103 faj van felsorolva. Szerzön kívül ez állatokat hazánkban rendszeresen nem gyűjtötte, és tudományosan velük nem foglalkozott senki. Az anyag legnagyobb része Dr. *Lendl Adolf* dermatoplastikai intézetéből került, a ki szíves volt azokat szerző részére gyűjteni. Ezen kívül még *Ehmann Ferencz*, Dr. *Kertész Kálmán*, Dr. *Madárász Gyula*, *Paszlavszy József*, valamint *Wachsmann Ferencz* és *János* vettek részt a gyűjtés fáradságos munkájában. Ez állatok valamennyien elősdiék lévén, nem volt volna értelme földrajzi elterjedésüket úgy feltüntetni, mint a többi csoportoknál történt, azért szerző egyszerűen az illető faj után hozzá tette a gazda állat nevét, a melyen tartózkodik.